

BOR.II.0003.9.2011

Myślibórz, dnia 8 lutego 2011 roku

**Pan
Cezary Krzyżanowski
Radny Rady Powiatu
w Myśliborzu**

Odpowiadając na zgłoszoną przez Pana interpelację na sesji Rady Powiatu w Myśliborzu w dniu 26 stycznia 2011 roku w sprawie działań podejmowanych przez Starostę w celu zwiększenia nadzoru nad obowiązkami właścicieli nieruchomości oraz funkcjonowania spółek wodnych, które zajmują się melioracją szczegółową na podstawie prawa wodnego (art. 177 i art. 178) informuję, co następuje:

Podstawowe uregulowania w zakresie budowy, utrzymania, nadzoru i kontroli urządzeń melioracji wodnych szczegółowych zawarte zostały w ustawie z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.) oraz przepisach wykonawczych do tej ustawy. W art. 70, art. 71 i art. 73 ustawy Prawo wodne zdefiniowane zostały urządzenia melioracji wodnych podstawowych i szczegółowych. W świetle tych uregulowań do urządzeń melioracji wodnych szczegółowych (w skrócie u.m.sz.) zalicza się: rowy wraz z budowlami, drenowania, rurociągi o średnicy poniżej 0,6 m, stacje pomp do nawodnień ciśnieniowych, ziemne stawy rybne, groble na obszarach nawadnianych, systemy nawodnień grawitacyjnych i ciśnieniowych. Za utrzymanie u.m.sz. odpowiedzialni są właściciele gruntów (m.in. rolnicy), a w przypadku urządzeń objętych działalnością spółki wodnej, odpowiedzialność ta spoczywa na spółce wodnej (art. 77 ust. 1 ustawy Prawo wodne). Jeżeli obowiązek utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych nie jest wypełniany, starosta ustala w drodze decyzji dla właściciela gruntu-proporcjonalnie do odnoszonych przez niego korzyści - szczegółowy zakres i termin jego wykonania (art. 77 ust. 2 ustawy Prawo wodne).

Spółki wodne nie działają w celu osiągnięcia zysku, zrzeszają osoby fizyczne (właściciele gruntów m.in. rolników) lub prawne i mają na celu zaspokojenie określonych ustawą Prawo wodne potrzeb w dziedzinie gospodarowania wodami, w tym wykonywania, utrzymania i eksploatacji urządzeń melioracji wodnych oraz prowadzenia racjonalnej gospodarki na terenach zmeliorowanych (art. 164 ust. 1, ust. 3 pkt. 4 ustawy Prawo wodne). Członkowie spółki wodnej obowiązani są do wnoszenia składek i ponoszenia na jej rzecz innych, określonych w statucie świadczeń, niezbędnych do wykonywania statutowych zadań spółki wodnej. Składki i świadczenia na rzecz spółki wodnej powinny być proporcjonalne do korzyści odnoszonych przez członków spółki, w związku z jej działalnością. Spółki wodne mogą korzystać z dotacji podmiotowych z budżetu państwa oraz z pomocy finansowej jednostek samorządu terytorialnego, udzielanej zgodnie z uregulowaniami ustawy o finansach publicznych, przeznaczonej w szczególności na bieżące utrzymanie wód i urządzeń wodnych (art. 164 ust. 5 i 7 ustawy Prawo wodne).

Organami spółki wodnej są: walne zgromadzenie członków spółki wodnej, zarząd oraz komisja rewizyjna

Walne zgromadzenie powinno być zwoływane przez zarząd co najmniej raz w roku (art. 174 ustawy Prawo wodne).

Na terenie powiatu myśliborskiego działa obecnie pięć Gminnych Spółek Wodnych (Barlinek, Boleszkowice, Dębno, Myślibórz i Nowogródek Pomorski) oraz ich związek tj. Rejonowy Związek Spółek Wodnych z siedzibą w Myśliborzu. Według informacji

uzyskanych od kierownika biura RZSW terenem działalności gminnej spółki wodnej jest teren gminy. Zatem za utrzymanie urządzeń melioracji wodnych szczegółowych na terenie powiatu odpowiedzialne są gminne spółki wodne (art. 77 ust. 1 ustawy Prawo wodne).

Cztery Gminne Spółki Wodne (Barlinek, Boleszkowice, Dębno i Myślibórz) wywiązują się w miarę swoich skromnych możliwości ze swoich zadań statutowych tj. prowadzą działalność a ich zarządy zwołują roczne walne zgromadzenie członków, i na miarę posiadanych środków finansowych pochodzących ze składek członkowskich (b. niska ściążalność) oraz dotacji od wojewody zachodniopomorskiego. Natomiast praktycznie nie wypełnia – mimo wezwania starosty - swoich obowiązków statutowych Gminna Spółka Wodna Nowogródek Pomorski, która nie odbyła dwóch walnych zgromadzeń członków za lata 2008 i 2009. W roku 2010 wojewoda zachodniopomorski przyznał dotacje w łącznej wysokości 23.000 PLN dla czterech spółek, bez GSW Nowogródek, która nie złożyła wniosku o taką dotację.

Na obszarze działania 5 gminnych spółek wodnych utrzymanie i konserwacja u.m.sz. nie była prowadzona w zakresie wynikającym z dobrych praktyk lub instrukcji eksploatacyjnych (coroczna konserwacja gruntowna 1/3 rowów melioracyjnych i bieżąca obejmująca jej całość, a także oczyszczanie studzienek drenarskich, przepustów i urządzeń piętrzących. Przykład wykazu prac dot. utrzymania i konserwacji u.m.sz przedstawiono w załączniku.

Zgodnie z art. 178 ustawy Prawo wodne nadzór i kontrolę na działalnością spółek wodnych sprawuje starosta a nad Rejonowym Związkiem Spółek Wodnych marszałek województwa (art. 164 ust. 9 ustawy Prawo wodne). Ponieważ ustawa Prawo wodne w żadnym przepisie nie wskazuje, że kompetencje przyznane ustawą staroście stanowią realizację zadania z zakresu administracji rządowej, przyjmuje się, że nadzór i kontrola na działalnością spółek wodnych jest zadaniem własnym organu samorządowego (starosty). Jednak w ramach kompetencji nadzorczej nad spółkami wodnymi starosta jest uprawniony wyłącznie do kontroli zgodności z prawem uchwał podjętych przez organy spółki wodnej; inny zakres kontroli np. kontrola w siedzibie spółki dokumentów, zamówień, umów, rozliczeń finansowych itp. nie jest prawem dopuszczalna. Starosta nie może podjąć decyzji np. o rozwiązaniu spółki z powodu jej działalności naruszającej prawo lub statut albo kierować wezwania do prowadzenia działalności statutowej w przypadku jej braku jak np. GSW Nowogródek Pom.

W sytuacji, gdy teren całego powiatu myśliborskiego jest objęty działalnością 5 gminnych spółek wodnych skorzystanie przez starostę z uprawnienia określonego w art. 77 ust. 2 ustawy Prawo wodne w brzmieniu:

" 1. Utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych szczegółowych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli

urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej – do tej spółki.

2. Jeżeli obowiązek, o którym mowa w ust. 1, nie jest wykonywany, organ właściwy do wydania pozwolenia wodnoprawnego

[starosta] ustala, w drodze decyzji, proporcjonalnie do odnoszonych korzyści przez właścicieli gruntu, szczegółowe zakresy

i terminy jego wykonywania."

w stosunku do właścicieli gruntów (m.in. rolników) jest niemożliwe. Z tego powodu wnioski kierowane do starosty przez organ gminy (burmistrza bądź wójta) o wydanie takiej decyzji dla właścicieli gruntów na podstawie tego przepisu ustawy Prawo wodne są załatwiane odmownie. Natomiast starosta nakłada taki obowiązek tj. utrzymania, nadzoru i kontroli urządzeń melioracji wodnych szczegółowych na zarządy Gminnych Spółek Wodnych.

Niestety, trzeba stwierdzić, że stan utrzymania, nadzoru i kontroli urządzeń melioracji wodnych szczegółowych na terenie powiatu myśliborskiego jest zły i nie odbiega od stanu w innych rejonach Polski, co stwierdziła w grudniu 2010 r. Najwyższa Izba Kontroli w swoim raporcie.

Wskazano w nim na następujące problemy dotyczące utrzymania u.m.sz:

- stan środków ma utrzymywanie urządzeń melioracyjnych jest niewystarczający a propozycje podwyższenia składek wśród członków spółki nie są akceptowane. Brakuje dotacji z jednostek samorządu terytorialnego, a dopłaty bezpośrednie z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa są niewspółmierne do wzrostu kosztów produkcji rolnej,
- spółki nie mogą wykorzystać dotacji otrzymanych od wojewody na zakup sprzętu mechanicznego służącego utrzymywaniu urządzeń melioracyjnych,
- spółki nie mają bezpłatnego dostępu do map geodezyjnych (z zasobu kartograficznego),
- kilkukrotne zmiany kompetencji w zakresie nadzoru na spółkami wodnymi spowodowały braki kadrowe przy organizacji i prowadzeniu dokumentacji statutowej spółek, jak też organizacji i wykonawstwa robót konserwacyjnych. Obecnie zagadnieniami tymi w spółkach zajmują się osoby często przypadkowe, nieznające zagadnień, a całość spraw spoczywa na zarządach spółek (rolnikach) nieposiadających stosownego przygotowania. Nie ma w chwili obecnej na szczeblu województwa jednostki koordynującej całość zagadnień związanych z utrzymaniem, konserwacją i eksploatacją urządzeń melioracji wodnych szczegółowych,
- istotną kwestią jest brak w spółkach operatorów oddziaływania u.m.sz. (co uniemożliwia prawidłowy wymiar składek członkowskich i rzetelne obciążanie niezrzeszonych właścicieli gruntów, na które te urządzenia oddziałują), jak i brak dokumentacji techniczno-eksploatacyjnej zarządzanych obiektów melioracyjnych, co z kolei utrudnia ich właściwą eksploatację. Sytuacja ta powoduje systematyczne zmniejszanie się rodzaju i zakresu rzeczowego wykonywanych prac konserwacyjnych, a tym samym ograniczenie funkcjonalności urządzeń i ich przyspieszoną dekapitalizację,
- należy zlikwidować bariery prawne uniemożliwiające wspieranie finansowe spółek wodnych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz przenieść nadzór i kontrolę nad spółkami wodnymi do zadań Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych,
- istnieją możliwości pozyskiwania środków unijnych w ramach różnorodnych programów rolno-środowiskowych, w ramach których są środki na poprawę stanu wód oraz na melioracje. Wymaga to zaangażowania samych rolników (organizowania się w grupy beneficjentów) i organizacji (instytucji), które przygotowałyby rolników do pozyskiwania tego rodzaju środków. Jednostki samorządu terytorialnego powinny dążyć do pozyskania środków unijnych na utrzymanie urządzeń melioracyjnych,
- zapewnienie merytorycznej pomocy spółkom wodnym w prowadzeniu działalności statutowej i gospodarczo-finansowej, w tym głównie poprzez:
organizację i udział w komisyjnych przeglądach urządzeń; pomoc w opracowaniu przedmiarów, wycen i kosztorysów robót konserwacyjnych, planów gospodarczo-finansowych, w dokumentowaniu wykonania prac konserwacyjnych i budowlanych; pomoc w przygotowaniu materiałów sprawozdawczych i planistycznych oraz w pozyskiwaniu innych (poza składkami członkowskimi) źródeł finansowania utrzymania u.m.sz.,
- ułatwienie spółkom wodnym prawnej egzekucji należności ze składek członkowskich.

Starostwo Powiatowe w Myśliborzu, w ramach posiadanych kompetencji i możliwości budżetu powiatu, dołoży starań, aby przy współpracy z innymi instytucjami doprowadzić do poprawy stanu utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych znajdujących się na terenie powiatu.

WICESTAROSTA

Andrzej Potyra

Prace i zabiegi zalecane w konserwacji i utrzymaniu urządzeń melioracji wodnych szczegółowych.

Zalecane w cyklu rocznym rodzaje, zakres i częstość prac konserwacyjnych dla właściwego funkcjonowania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych obejmują:

- dwukrotne koszenie skarp rowów melioracyjnych oraz oczyszczanie dna rowów w razie potrzeby,
- dwukrotny przegląd studzienek drenarskich i ich odmulenie,
- gruntowne odmulenie 30% stanu rowów melioracyjnych oraz naprawa budowli na tych urządzeniach.

Ilość i rodzaje robót koniecznych do wykonania w danym roku ustala się na podstawie przeglądów jesiennych w roku poprzedzającym i urealnia w trakcie przeglądów wiosennych.

Do zakresu robót konserwacyjnych wykonywanych przy urządzeniach melioracyjnych należy:

- konserwacja gruntowna i bieżąca cieków otwartych. Konserwacja gruntowna polega na odbudowie rowów, naprawie i przebudowie uszkodzonych przepustów i budowli piętrzących, uzupełnieniu lub wymianie umocnień skarp oraz uzupełnieniu studzienek kontrolnych. Konserwacja bieżąca polega na minimum dwukrotnym obkaszaniu skarp, usunięciu roślin pływających w rowach i oczyszczeniu dna oraz uzupełnieniu brakujących elementów budowli piętrzących i konserwacji części drewnianych tych budowli,
- wykaszanie roślinności z dna rowów i skarp (przynajmniej dwa razy w sezonie wegetacyjnym, najlepiej w terminach koszenia traw na łąkach). Wykaszanie zapobiega zmniejszeniu przepustowości przepływu wody i podnoszeniu się jej poziomu, które wpływa na nadmierne nawilgotnienie terenu,
- odmulanie dna rowów melioracyjnych (przeciętnie co dwa - trzy lata, a w razie potrzeby częściej). Nadmierne zamulenie sprawia, że rowy melioracyjne nie są w stanie spełniać swojej funkcji odbioru i odprowadzenia wody lub jej doprowadzenia,
- naprawa uszkodzeń na ciekach (po stwierdzeniu zniszczeń lub naturalnego zużycia umocnień),
- naprawa i konserwacja urządzeń drenarskich oraz budowli melioracyjnych, w razie potrzeby. Wadliwe działanie urządzeń drenarskich jest rozpoznawalne po występowaniu na polach plam, kałuż lub „wybijania” wody na powierzchnię gruntu,
- konserwacja sieci drenarskiej i rowów odpływowych (przywrócenie drożności „zbieraczy” wody poprzez wykoszenie skarp, oczyszczenie dna rowu i usunięcie zbędnych przedmiotów) oraz wylotów i studzienek (czyszczenie lub odbudowa, jeżeli konstrukcja została naruszona).

Źródło:

Materiały instruktażowo-szkoleniowe dla służby eksploatacyjno-konserwacyjnej urządzeń melioracji wodnych i dla użytkowników terenów zmeliorowanych.